
Aspecte teoretice privind conturile macroeconomice – conținut și structură

Lector univ. dr. Ana CARP

Universitatea "ARTIFEX" din București

Asistent univ. dr. Diana Valentina DUMITRESCU

Universitatea "ARTIFEX" din București

Drd. Doina AVRAM

Academia de Studii Economice din București

Drd. Doina BUREA PhD. Student

Academia de Studii Economice din București

Abstract

În acest articol, autorii se preocupă de conținutul și structura conturilor macroeconomice. Conturile naționale (0-8) sunt prezentate împreună cu indicatorii macroeconomici corespunzători, alături de corelațiile care se stabilesc la nivelul fiecărui cont. Sunt explicitate, de asemenea, semnificațiile asociate mișcărilor din cele nouă conturi și soldului individual al contului. Măsurarea rezultatelor și indicatorilor economici se bazează pe definițiile asociate noțiunilor de „intern” și „național”, a căror aplicare conduce la creșterea nivelului de semnificație și comparabilitate a rezultatelor.

Cuvinte cheie: *conturi, rezultate, analiză, gospodărie, date*

ClasificareJEL: *E00, E01*

Introducere

Întocmirea conturilor macroeconomice este o operațiune de bază pentru calculele și analizele macroeconomice care necesită delimitări clare între conceptele de bază și aplicarea principiilor esențiale referitoare la Sistemul Conturilor Naționale care vor fi prezentate în continuare.

Pentru evidențierea producției de servicii și bunuri materiale în SCN este necesară definirea conceptului de producție și stabilirea principiilor pe baza cărora tranzacțiile sunt cuprinse în calculele cu privire la activitatea de producție. Din punctul de vedere al SCN activitatea de producție urmărește obținerea de bunuri și servicii în vederea satisfacerii nevoilor de consum ale gospodăriilor, ale exportului și acumulării utilizând factorii de producție.

Literature review

Anghelache și Sacală (2016) prezintă cadrul teoretic al unui model de analiză macroeconomică. Anghelache et.al. (2007), Anghelache (2008),

Anghelache, Mitruț și Voineagu (2010, 2013) dezvoltă problematica statisticii macroeconomice și a sistemului conturilor naționale. Anghelache (2008) descrie legătura dintre balanța externă și rezultatele macroeconomice. Turnovsky (2000), Sargent (1999), Barro (1987), Dornbusch, Fischer și Startz (2007), Smith (1970) s-au preocupat de problematica macroeconomiei, Usher (1980) analizează măsurarea creșterii economice. Heyne (1991) studiază modelul de gândire economică. Bekerman (1968) are în vedere analiza venitului național. Bardsen et.al. abordează utilizarea instrumentelor econometrice în modelarea macroeconomică. Dobrescu (2013) revizuieste modelul macroeconomic al României. Simpson prezintă un instrument IT care corelează tabelul Input/Output și conturile naționale.

Metodologia cercetării

Se consideră bunuri produse doar cele care au caracter de marfă trecând de la un subiect economic la altul prin intermediul tranzacțiilor de piață. Acest principiu care delimitează conceptul „producție de piață”, în baza unor convenționalisme, se încalcă de mai multe ori.

În acest sens exemplificăm:

Prețurile **factorilor de** producție, comparativ cu prețurile pieței, nu includ impozitele indirecte nete (impozitele indirecte minus subvențiile de exploatare).

- serviciile publice se includ în rezultatele activității de producție cu toate că nu se realizează prin intermediul tranzacțiilor de piață;

- bunurile de capital din producție proprie și modificările stocurilor provenite din producția perioadei pentru care se face calculul se cuprind în activitatea de producție deși nu s-au realizat prin intermediul pieței;

- autoconsumul din producția proprie este considerat activitate de producție bazându-se pe ipoteza că dacă nu erau produse în regim propriu ar fi trebuit cumpărate;

- închirierea de locuințe se include în activitățile productive; pentru locuințele ocupate de proprietarii lor deși nu apare un proces efectiv de închiriere este presupus ipotetic un proces de închiriere astfel este inclusă în calculul indicatorilor care exprimă rezultatele activității de producție și chiria ipotetică.

Producția intermediară sau consumul intermediar este rezultatul activității de producție dintr-o perioadă de timp care poate fi folosit în aceeași perioadă pentru a se produce noi bunuri economice; producția finală reprezentând partea care nu se folosește în realizarea de noi produse. Dacă producția din economie ar cuprinde valoarea bunurilor produse de toate subiectele economice s-ar obține un indicator care cuprinde calcule repetate iar

acest indicator nu ar exprima mărimea rezultatului real ci valoarea producției brute. Deci, produsul global brut cuprinde atât valoarea bunurilor cuprinse într-o perioadă cât și cele consumate pentru a se fabrica noi produse.

Din motive ce țin de natura surselor de date statistice, în sectorul public și în organizațiile private fără caracter lucrativ consumul intermediar se cuantifică pe baza cumpărărilor de bunuri și servicii efectuate de instituțiile publice. Sunt cuprinse în producția finală toate bunurile care nu reprezintă producție intermediară chiar dacă sunt consumate în producție de firme. Avem exemplu, cazul folosirii șoselelor, străzilor precum și cheltuielile privind instruirea și cercetarea pornite din inițiativa statului. O lacună a practicii este reprezentată de încadrarea unor bunuri din producția statului folosite pentru consumul intermediar, în producția finală a statului, lacună generată de posibilitățile măsurării statistice. Aceasta are o anumită influență negativă asupra dimensiunii agregatelor macroeconomice care stau la baza analizei rezultatelor din economia națională.

În calculele macroeconomice efectuate în SCN, economia națională nu poate fi privită ca o simplă delimitare geografică. Aceasta deoarece, în interiorul granițelor geografice acționează persoane și/sau instituții străine pe de o parte iar pe de altă parte în afara granițelor țării activează agenții economici ai țării respective.

În calculele macroeconomice economia națională se delimitează pe baza a două criterii: unul este valabil pentru persoanele care aparțin de țara respectivă iar celălalt se referă la instituții. Economia națională reprezintă a) totalitatea instituțiilor - unităților instituționale sau b) totalitatea persoanelor care au centrul de interes pe teritoriul economic. Pe baza celor două criterii se obțin rezultate macroeconomice distincte. De exemplu, veniturile obținute de o firmă străină în România se cuprind în calculele macroeconomice în România cărora le corespunde conceptul de „intern”. Dacă avem în vedere al doilea criteriu, aceste venituri se înregistrează ca venituri personale în calculele țării căreia îi aparține proprietarul firmei, calculelor macroeconomice corespunzându-le conceptul de „național”.

Rezultatele activităților economice sunt evaluate la prețurile pieței. Deoarece în activitatea practică un bun economic se poate vinde pe piață la prețuri diferite, pentru a fi evaluat, prețul pieței al acestui bun se determină ca medie a prețurilor efective. Nu toate bunurile se realizează prin intermediul pieței, evaluarea acestora realizându-se la costurile impozitelor indirecte aferente bunurilor respective. În mod asemănător indicatorii macroeconomici de rezultate se evaluează atât în prețurile pieței cât și în prețurile factorilor de producție. În analizele macroeconomice care privesc evoluția în timp este necesară exprimarea agregatelor macroeconomice de rezultate nu numai în

prețurile curente ale fiecărei perioade ci și în prețuri comparabile. Pentru cazul din urmă agregatul macroeconomic de rezultate oferă o imagine reală a valorii. Indicatorul real se determină prin excluderea, din mărimea exprimată în prețuri curente, a influenței modificării prețurilor în decursul perioadei de studiu.

Pentru determinarea indicatorilor macroeconomici de rezultate sunt esențiale delimitările dintre investițiile brute, consumul final și amortizări.

Consumul final se compune din valoarea cumpărăturilor efectuate de gospodăriile private și rezultatele activității sectorului public care nu reprezintă modificări în mărimea patrimoniului material al sectorului.

Consumul privat cuprinde toate cumpărările efectuate de populație și de organizațiile private fără caracter lucrativ deoarece pentru gospodăriile private nu se evidențiază acumularea deci nici patrimoniu de bunuri. Sunt asimilate consumului privat cumpărările de bunuri durabile (de capital) exceptând construcția de locuințe, materialele de construcții, bunurile prelucrate în gospodărie, produse folosite pentru însămânțări etc., care reprezintă consum intermediar.

Consumul statului este determinat diminuând valoarea producției sectorului public cu încasările din vânzarea de servicii publice și investițiile din activitatea proprie. Valoarea producției sectorului public este reprezentată de cheltuielile curente cu angajații săi, cu amortizarea bunurilor de capital și cu consumul intermediar. În sectorul public amortizările se calculează numai pentru construcții, utilaje și mașini.

Investițiile brute constituie totalul investițiilor realizate în economia națională, respectiv în ramuri, sectoare de activitate, unități sau instituții social-economice. Le putem evidenția ca investiții concretizate în modificarea stocurilor de materiale și ca investiții de bunuri de capital. Investițiile privesc de asemenea și investițiile de înlocuire, de reproducție a bunurilor de capital scoase din funcțiune și investiții pentru dezvoltare sau investiții nete. Investițiile capitale cuprind creșterile de mijloace durabile și reproductibile exceptând cheltuiala pentru bunuri durabile ale gospodăriilor populației care a fost inclusă în consumul privat.

Variația stocurilor se determină ca diferența între mărimea stocurilor de la sfârșitul perioadei și cea de la începutul perioadei. Stocurile includ materii prime, materiale și produse finite semifabricate. În Sistemul Conturilor Naționale, modificarea stocurilor se evaluează la prețuri medii anuale.

Circuitele economice sau fluxurile activității economice care apar într-o perioadă la nivel macroeconomic se reflectă în SCN într-un sistem de conturi.

Conturile macroeconomice sunt rezultatul unor multiple agregări și sintetizări ale informațiilor cuprinse în conturile alcătuite pe subiecte

economice, sectoare economice și ramuri de activitate. Acestea se folosesc pentru calcule macroeconomice și pentru furnizarea informațiilor necesare privind: producția de bunuri pe economia națională, structura și utilizarea acesteia, formarea și repartitia veniturilor în societate, utilizarea veniturilor societății etc.

Tabelul conturilor economice integrate se realizează anual, în prețuri curente, pentru cele 6 sectoare instituționale.

Principalele conturi prevăzute de sistemul conturilor naționale sunt următoarele:

- Contul 0 „Contul de bunuri și servicii” se elaborează numai la nivelul economiei naționale. El reflectă în partea stângă proveniența și dimensiunea bunurilor materiale și serviciile (resursele): valoarea producției brute, importul de bunuri, impozitele pe profit; iar în partea dreaptă utilizarea acestora: consumul intermediar, consumul final, investiții brute, exportul de bunuri. Este un cont echilibrat, nu prezintă sold deoarece valoarea producției totale de bunuri este egală cu utilizarea acestora verificându-se prin relația:

$$PB + Imp + I = C_i + CF + Inv.B + Exp$$

Schema contului de bunuri și servicii (Contul 0) este următoarea:

- Valoarea producției (pe ramuri și sectoare economice) – PG	-Consum intermediar (pe ramuri și sectoare economice) C_i
- Import – Imp	- Consum final – CF
- Impozite nete pe produse și pe import – I	- Investiții brute – Inv. B
	- Export – Exp
Producția totală de bunuri = Utilizarea totală a bunurilor	

Contul se construiește după conceptul „intern” și trebuie corelat cu tabelul input-output, care prezintă detaliat, pe ramuri și subramuri, producția de bunuri și utilizarea acesteia. Acest tabel este un instrument ce permite să se analizeze profund producția și utilizarea ei pe un număr mare de ramuri, precum și legăturile care se formează între ramuri.

- Contul 1 „Contul de producție” se construiește la nivelul fiecărui sector și la nivelul economiei naționale și sintetizează tranzacțiile specifice activității de producție a subiectelor economice interne. În partea dreaptă a contului de producție se înregistrează valoarea producției brute (pe sectoare), iar în partea stângă, consumul intermediar (adică valoarea bunurilor - altele decât cele de capital fix - și serviciilor produse și consumate în scopul producerii de noi bunuri materiale și nemateriale). Soldul contului reprezintă valoarea adăugată brută (la nivelul unui sector), respectiv produsul intern brut (la nivelul economiei naționale).

Valoarea adăugată brută (VAB) exprimă producția finală, respectiv diferența dintre producția brută (PB) și consumul intermediar (C_i). Ca regulă, soldul conturilor naționale apare în partea stângă și aceasta se evidențiază

în contul următor, ca resursă (în partea dreaptă). Deci, contul de producție evidențiază valoarea producției pe sectoare sau pe economie națională și separarea acesteia în consum intermediar și valoare adăugată brută sau produs intern brut.

Contul 1 este construit după conceptul intern. Relațiile de echilibru ale contului producție: $VAB_{pp} = PB - C$, la nivelul sectoarelor

$$PIB_{pp} = PB - C_i \text{ la nivelul economiei naționale}$$

• Contul 2 „Contul de creare a veniturilor” evidențiază pentru fiecare sector și pentru întreaga economie formarea veniturilor din activitatea economică și din patrimoniu. Acest cont prezintă, în partea dreaptă, la resurse, produsul intern brut (respectiv valoarea adăugată brută la nivelul sectoarelor) și subvențiile, iar în partea stângă amortizarea capitalului fix și impozitele indirecte. Soldul contului este produsul intern net, la nivelul economiei naționale, respectiv valoarea adăugată netă la nivelul ramurilor.

Schema contului de creare a veniturilor (Contul 2) este prezentată în continuare:

- Amortizarea – Am	- Valoarea adăugată brută (pe sectoare) – VAB_{pp} sau
- Impozite indirecte pe produse și pe import – I_{ind}	- Produsul intern brut (pe economia națională) – PIB_{pp}
	- Subvenții – S
- Valoarea adăugată netă (pe sectoare) – VAN_{pf} sau	
- Produsul intern net (pe economia națională) – PIN_{pf}	

Dacă în contul 1, valorile sunt prezentate în prețul pieței, în contul 2 prin scăderea impozitelor indirecte nete (diferența dintre impozitele indirecte plătite și subvențiile încasate) se obțin indicatori exprimați în prețul factorilor.

Dacă din elementele din partea dreaptă ($PIB_{pp} + \text{Subvenții}$) se elimină amortizarea și impozitele indirecte, se obține soldul contului de creare a veniturilor:

$$PIN_{pf} = PIB_{pp} + S - (Am + I_{ind}) = PIB_{pp} - Am - I_{ind}^{nete}$$

• Contul 3 „Contul de repartitie a veniturilor” evidențiază repartitia primară a veniturilor. În el se sintetizează pe lângă veniturile factorilor create în interiorul țării și veniturile factorilor încasate din străinătate și cele plătite străinătății. În partea dreaptă prezintă, la resurse, produsul intern net (la prețurile factorilor) și veniturile factorilor încasate din străinătate, iar în partea stângă, la utilizări, veniturile factorilor plătite străinătății. Soldul contului reprezintă produsul național net (venitul național), făcând trecerea de la conceptul intern (domestic) la cel național. Conceptul național ia în considerare veniturile din

activitate și proprietate care au revenit rezidenților, indiferent dacă provin din interior sau din străinătate.

Schema contului de repartitie a veniturilor (Contul 3) este următoarea:

- Veniturile factorilor de producție plătite în străinătate – VFPS	- Produsul intern net (pe economia națională) – PIN_{pf} - Veniturile factorilor de producție încasate din străinătate – VFIS
- Venitul național – VN	

Venitul național se obține adăugând la PIN exprimat în prețurile factorilor, soldul veniturilor factorilor de producție în raport cu străinătatea (SVFS), adică diferența dintre veniturile factorilor încasate și plătite, astfel:

$$VN = PNN_{pf} = PIN_{pf} + SVFS = PIN_{pf} + (SVIS - SVPS)$$

• Contul 4 „Contul de redistribuire a veniturilor” evidențiază trecerea de la venitul național (soldul Contului 3), la venitul național disponibil care se corectează cu soldul încasărilor și plăților în raport cu străinătatea. Contul 4 ia în considerare totalitatea transferurilor secundare, deci repartitia secundară sau redistribuirea veniturilor. El prezintă în partea dreaptă valoarea adăugată netă (produsul național net la nivel macro) la prețurile factorilor și transferurile curente provenite din străinătate. În partea stângă se prezintă transferurile curente către străinătate. Soldul contului îl reprezintă venitul disponibil.

Schema contului de redistribuire a veniturilor (Contul 4) este reflectată mai jos:

- Transferuri curente plătite către alte țări - TCPS	- Venitul național – VN - Transferuri curente încasate de la alte țări - TCIS
- Venitul național disponibil - VND	

Deci, venitul național disponibil, care este soldul Contului 4, se calculează :

$$VND = VN + (TCIS - TCPS) = VN + STCS;$$

unde: STCS = soldul transferurilor curente în raport cu străinătatea

• Contul 5 „Contul de utilizare a veniturilor” evidențiază utilizarea în interiorul țării a componentelor venitului național disponibil (venitul național corectat cu soldul transferurilor curente cu străinătatea), pentru consumul privat și consumul public (ambele formează consumul final al societății). Pe lângă consumul final, venitul net disponibil poate fi utilizat pentru economii (acumulare) (soldul contului 5).

Consumul privat (C_p) exprimă cheltuielile efectuate de populație pentru cumpărarea de mărfuri și servicii necesare satisfacerii nevoilor proprii.

Consumul public (CPL) exprimă cheltuielile făcute de instituțiile

publice pentru materiale, combustibili, energie, amortizare și alte consumuri necesare prestării serviciilor publice către populație.

Contul 5 preia în partea dreaptă, la resurse, soldul contului 4, adică venitul disponibil iar în partea stângă se prezintă consumul final (public și privat). Soldul contului îl reprezintă economiile nete, principala sursă de finanțare a investițiilor (alături de amortizare). Dacă la economiile nete se adaugă consumul de capital fix (amortizarea), se obțin economii brute. În acest caz trebuie să se pornească însă de la prezentarea în partea dreaptă (resurse) a venitului brut disponibil (venitul net disponibil plus amortizarea capitalului fix).

Schema contului de utilizare a veniturilor (Contul 5)

- Consum final - CF:	- Venitul național disponibil - VND
- Consum privat - Cp	
- Consum public - CPL	
- Economii nete - E	

Soldul contului și se determină conform relației:

$$E = VND - CF = VND - (C_p + CPL)$$

• Contul 6 „Contul de modificare a patrimoniului” (sau „Acumulare”) prezintă în partea dreaptă sursele de finanțare pentru formarea patrimoniului: economii nete, amortizare, transferuri de patrimoniu din străinătate; iar în partea stângă utilizarea acestora: investiții brute interne și transferurile de patrimoniu către străinătate. Soldul îl reprezintă soldul finanțării (excedent sau deficit).

Schema contului de modificare a patrimoniului (Contul 6)

- Investiții brute - Inv.b	- Economii brute - EB: - Economii nete - E - Amortizare - Am - Transferuri de patrimoniu din alte țări - TPSR
- Transferuri de patrimoniu către alte țări - TPRS	
- Soldul finanțării - SF	

Soldul finanțării se determină:

$$SF = (EB - Inv.b) + (TPSR - TPRS)$$

• Contul 7 „Contul de finanțare a modificării patrimoniului” prezintă în partea dreaptă modificarea angajamentelor și soldul finanțării, iar în partea stângă modificarea creanțelor. El se echilibrează prin „diferența statistică” provenită din folosirea surselor diferite de date în întocmirea conturilor.

• Contul 8 „Contul străinătatea sau restul lumii” prezintă toate tranzacțiile care au loc între agenții rezidenți și străinătate. Acest cont evidențiază tranzacțiile curente legate de importurile și exporturile de bunuri dar și transferurile curente și tranzacțiile de capital cu străinătatea.

El se construiește la nivelul întregii economii și sintetizează în partea

dreaptă vânzările de bunuri și serviciile la export, veniturile încasate de la străinătate din activitatea economică și din proprietate, transferurile curente și de patrimoniu încasate și modificarea angajamentelor. În partea stângă sunt prezentate cumpărările de bunuri și serviciile din import, veniturile din activitatea economică și din proprietate cedate străinătății, transferurile curente și de patrimoniu prestate și modificarea creanțelor. Contul se echilibrează prin diferența statistică.

Schema contului restul lumii (Contul 8)

- Cumpărări de bunuri (Import)	- Vânzări de bunuri (Export)
- Venituri din activitatea economică și din patrimoniu plătite străinătății	- Venituri din activitatea economică și din patrimoniu încasate din străinătate
- Transferuri curente către străinătate	- Transferuri curente din străinătate
- Transferuri de capital către străinătate	- Transferuri de capital din străinătate
- Modificarea creanțelor	- Modificarea angajamentelor

Concluzii

Conturile macroeconomice se determină prin multiple agregări și sintetizări ale informațiilor cuprinse în conturile alcătuite pe subiecți economici, sectoare economice și ramuri la nivelul întregii economii naționale. Cu ajutorul datelor oferite de SCN se pot determina indicatori macroeconomici sau agregate la nivel macro cu rolul de a prezenta și explica cantitativ performanțele economiei ca un tot unitar.

Analiza indicatorilor permite evidențierea evoluției rezultatelor la nivel macroeconomic, precum și evaluarea, prin diverse metode, în special cele specifice statisticii și econometriei, a cauzelor care au determinat anumite dinamici. De asemenea, instrumentele de analiză permit și efectuarea de previziuni.

Bibliografie

1. Anghelache, C., Sacală, C. (2016). *Model teoretic utilizat în analiza macroeconomică / Theoretical model used for macroeconomic analysis*, Romanian Statistical Review, Supplement, no.7, pg. 53-56 / 57-60
2. Anghelache, C., Mitruț, C., Voineagu, V. (2013). *Statistică macroeconomică. Sistemul Conturilor Naționale*, Editura Economică, București
3. Anghelache, C., Mitruț, C., Voineagu, V. (2010). *Sistemul Conturilor Naționale – sinteze și studii de caz*, Editura Economică, București
4. Anghelache, C. (2008). *Tratat de statistică teoretică și economică*, Editura Economică, București
5. Anghelache, C. (2008). *Interconnections between the external balance indicators and the macroeconomic outcomes aggregates*, Metalurgia Internațional Nr. 2/2008 Special Issue, ISSN 1582-2214, pp. 168-171, categorie A (ISI)
6. Anghelache, C. și colaboratorii (2007). *Analiza macroeconomică – Sinteze și studii de caz*, Editura Economică
7. Barro, J.R. (1987). *Macroeconomics*, John & Sons, New York

-
8. Bekerman, W. (1968). *An Introduction to National Income Analysis*, Hale Co., Londra
 9. Bardsen, G. și colaboratorii (2005). *The Econometrics of Macroeconomic Modelling*, Oxford University Press, ISI Newsletter, Volume 31, Number 2(92)/2007
 10. Dobrescu E. (2013). *Updating the Romanian Economic Macromodel*, Romanian Journal of Economic Forecasting, Vol. 16, no. 4, pp. 5-31
 11. Dornbusch, R. Fischer, S. Startz, R. (2007). *Macroeconomie - traducere*, Editura Economică, București
 12. Heyne, P. (1991). *Model economic de gândire*, Editura Didactică și Pedagogică
 13. Sargent, T. (1999) – „*Macroeconomic Theory, 2nd Edition*”, Boston, Academic Press
 14. Simpson, I.H. (1989). *Computerised Input-Output Tables Integrated with National Accounts for Developing Countries*, Central Bureau of Statistics, Norvegia
 15. Smith, W. (1970). *Macroeconomics*, Georgetown-Ontario
 16. Turnovsky, S. (2000). *Methods of Macroeconomic Dynamics*, MIT Press Cambridge
 17. Usher, D. (1980). *The Measurement of Economics Growth*, Oxford